

EFOP-1.2.11-16-2017-00018 azonosító számú

„Pálháza város népességmegtartó képességének javítása ” című projekt

Cselekvési Program

Készítette: Önkéntes Tűzoltó Egyesület Pálháza

2018.

Bevezetés

Hazánkra jellemző, hogy a nagyobb területi egységek (régiók, megyék, járások) szintjén nagy eltérések mutatkoznak a lakosság iskolázottsága, a foglalkoztatottsági ráta, a havi bruttó kereset és népességszám vonatkozásában. A települések korösszetétele nem tekinthető területileg homogénnek és ennek következtében a települések által nyújtott humán, valamint szociális szolgáltatások és ezek iránti kereslet tekintetében eltérések vannak.

Az elmúlt évtizedben a lakó- és tartózkodási helyváltoztatások következtében a népesség nagymértékben az ország középső részére, kisebb mértékben pedig a nyugati területekre koncentrálódott.

A vidéki fiatalok (elsősorban a kisebb településeken élő fiatalok) lehetőségeiket tekintve az élet számos területén hátránnyal indulnak. Mind a számukra rendelkezésre álló – oktatási, egészségügyi, kulturális – szolgáltatások, mind a munkalehetőségek, az infrastrukturális feltételek és közösségi aktivitások tekintetében egy falusi/vidéki fiatal eltérő, kedvezőtlenebb helyzetben van, mint egy nagyobb településen élő fiatal.

Ebből adódóan magas az elvándorlás a vidéki fiatalok, és különösen a képzettebb, alkalmazkodó-képesebb rétegek körében, amely a vidéki térségek egy részének előregedéséhez, szociokulturális közegének romlásához és a szolgáltatások, közszolgáltatások eróziójához vezet, amely egyfajta öngerjesztő folyamatot (ördögi kört) alkotva még tovább szűkíti a vidéki fiatalok életesélyeit és növeli az elvándorlást.

A kevésbé fejlett régiókban élő fiatalok jelentős része nem találkozik a helyben található munka-, illetve vállalkozási lehetőségekkel, így saját életpálya terveiknél nem is veszik figyelembe azokat. A helyi lehetőségek ismeretén túl sokszor hiányoznak azok a karrier és életpálya alakítási ismereteik és készségeik, amelyek segítségével a helyi lehetőségeket kihasználva érhetnék el a vágyott életminőséget. Ugyancsak kiemelkedő tényezője a fiatalok elvándorlásának a munkalehetőségek szűkössége mellett az egzisztenciateremtés másik fontos összetevőjének, az önálló lakhatás megteremtésének nehézsége.

I. Célok meghatározása

Az Esély Otthon projekt a kevésbé fejlett régiókban lévő településeket támogatja, annak érdekében, hogy az ott élő, illetve onnan elszármazott, továbbá az ott letelepülni szándékozó fiatalokat képessé tegyék arra, hogy az elérhető lehetőségeikkel tudjanak élni, és helyben teremtsék meg egzisztenciájukat, illetve alapítsanak családot.

Fontos a fiatalok részvételének növelése, az aktív részvétel előmozdítása a foglalkoztathatóság javítása érdekében.

Fentiekre figyelemmel a projekt keretében megvalósuló, a fiatalok életpályatervezését segítő helyi szolgáltatások nyújtására kerül sor, melynek eredményeként a résztvevők elsajátíthatják a munkaszerzési ismereteket (pl: önéletrajzírás, interjú felkészítés, munkakeresési lehetőségek megismerése, továbbképzési és átképzési lehetőségek). A projekt keretében műhelymunka során tanácsadás kerül megszervezésre álláskeresési technikák, valamint életvezetési és háztartásvezetési témakörökben. Ezeken túlmenően tréningek kerülnek megszervezésre, amelyek szintén támogatják a térségben való munkahely keresési/találási esélyeket. Ilyen például az egyéni kompetenciák felmérése, kommunikációs tréning, resztoratív konfliktuskezelés és mediáció, önismereti tréning, szociális, társas kompetenciafejlesztés-együttélési technikák, valamint a hatékony és tudatos stressz kezelés technikái.

A célcsoport a hátrányos helyzetben vagy krízishelyzetben lévő 16-35 éves fiatalok, akik lakóhelyként Pálháza városát célozzák meg, beleértve a településről elszármazott, visszaköltöző fiatalokat is. Lényeges kritérium a kiválasztásnál, hogy a kiválasztásra kerülő fiatalok Pálházán közösségi célú önkéntes tevékenységet végezzenek, valamint vállalják a pályázat keretében tartandó személyes tanácsadásokon, szakmai rendezvényeken való részvételt.

Kiemelt feladat a fiatalokkal való hatékony együttműködés, a munkaerőpiacról kiszorult személyek munkába való beilleszkedésének támogatása, ingyenes és minőségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása, valamint a vállalkozói szellem növelése, szakemberek által biztosított támogatás nyújtása. Az ösztönző programokban résztvevők együttműködnek a helyi stratégiai tervek és programok kialakításában, aktív részvételt gyakorolnak a helyi akciókban.

A pályázat keretében, eszközökkel felszerelt lakásokban történik a lakhatás biztosítása a projektben résztvevő fiatalok számára, melyhez rezsitámogatás is társul.

II. Helyzetelemzés

Az országos tendenciákhoz hasonlóan városunkra is az előregedő társadalom a jellemző. Kitolódott a gyermekvállalás, csökken az aktív, dolgozó fiatalok aránya. A fiatalok elvándorlásának száma visszaesett a korábbi években tapasztalt szinthez, azonban a népességszámot tekintve még mindig magasnak mondható. A tanulmányokat folytatók, nagyvárosok iskoláiba járva szereznek képzettségeket, a jobb megélhetés és könnyebb elhelyezkedés reményében. Többen költöznek nagyvárosokba a munkalehetőségek és egzisztenciájuk megteremtése miatt.

Pálháza Város Önkormányzat Képviselő-testületének rendeletalkotási gyakorlatában is megtalálható a fiatalokat érintő egyes kérdések szabályozása:

- A lakáshoz jutás helyi támogatásáról szóló 7/2017.(V.29.) számú önkormányzati rendelet a város népességmegtartó erejének fokozását, a lakónépesség számának növelését, az itt élők, vagy letelepedni szándékozó személyek és családok lakáshoz és lakóhelyhez jutásának elősegítését szolgálja. Az önkormányzat 200.000 Ft összegű támogatást nyújt azon személyek részére, akik a kérelem benyújtásának időpontjában a 40. életévüket még nem töltötték be.

- A pénzben és természetben nyújtható szociális ellátásokról szóló 3/2015.(II.12.) számú rendelet lehetőséget biztosít lakásfenntartási támogatás, valamint rendkívüli települési támogatás igénylésére. Ezen túlmenően a fiatalok tanulmányait a Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíj, továbbá a beiskolázási segély támogatja. Az újszülött gyermekek gondozásához az önkormányzat egyszeri 15.000 Ft összegű támogatást nyújt gyermekenként.

A fiatalok elvándorlásának megakadályozását, helyben történő boldogulását hivatott szolgálni a szociális bérlakás program, mely sajnálatos módon korlátozott számban áll rendelkezésre. Pálháza Város Önkormányzata jelenleg 5 db szociális bérlakással rendelkezik, melyek karbantartására, illetve állagmegóvására nagy gondot fordít. A bérlakások 2016. évben kerültek teljes körűen felújításra (nyílászáró cserék, hőszigetelés, külső színezés, belső festés). A bérlakások bútorzatát, berendezési tárgyait a beköltöző lakosok biztosítják, mely sokszor nehézségekbe ütközik. Az „Esély Otthon” projekt keretében épp ezen hiányosságok pótlása kerül előtérbe, ugyanis a pályázat lehetőséget biztosít a bérlakások bútorzatának, tárgyi eszközeinek fejlesztésére. A projekt során megvalósuló képzések, és tréningek hozzájárulnak a fiatalok munkaerő piaci helyzetének javulásához.

A fiatalok élethelyzetét befolyásoló jelentős tényezők a szociális ellátáson túl az oktatási, egészségügyi és közművelődési lehetőségek.

A településen az alapfokú oktatás biztosított, pálházai székhellyel működik a Hegyközi Tündérvárás Óvoda és Mini Bölcsőde, valamint a Hegyközi Nyelvoktató Szlovák Nemzetiségi Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola. Az intézmények tárgyi és személyi feltételei jók.

Az egészségügyi alapellátásokat a Dr. Kárpát György Egészségügyi Központ biztosítja, ahol a háziorvosi alapellátáson túl, biztosított az ügyeleti ellátás, a fogászati ellátás, további a védőnői ellátás is. A településen 2017. évtől Mentési Pont is működik.

A térségben kulturális szempontból kiemelkedő szerepet tölt be a pálházai Térségi Művelődési Központ, mely intézmény a település közművelődési feladatellátásában alapintézményül szolgáló objektum. Tevékenységi köre sokrétű, a közművelődési munka mellett támogatja a helyi civil kezdeményezéseket, valamint helyet biztosít a helyi, illetve térségi rendezvényeknek egyaránt.

A művelődési ház eszközrendszerével (szellemi és tárgyi) a köz javát szolgálja, támogatja és segíti azokat a kezdeményezéseket, rendezvényeket, melyek a lakosság egyes csoportjai - és a civilszervezetek által kerülnek megvalósításra.

A művelődési háznak ma az a szerepe, hogy a lakosság széles körének nyújtsa egyrészt a kultúra, különösen a társas, közösségi művelődés, másrészt kulturált társas együttlét lehetőségét.

A Térségi Művelődési Ház emeletén működik a Városi Könyvtár, amely szintén az ifjúság egyik meghatározó helye. A könyvtár az alapszolgáltatásán túl (könyvekkel, olvasással kapcsolatos tevékenységek, feladatok) kézműves foglalkozásokat és színes programokat is szervez, ezentúl internet hozzáférést biztosít a látogatók számára. A könyvtár szervezésében több tanfolyam is indult az elmúlt években a számítógép használat elsajátítása érdekében.

A szociális alapellátások biztosítását a Pálházi Körzeti Alapszolgáltatási Központ végzi, melynek keretében ellátja a szociális és gyermekétkeztetési, házi segítségnyújtás, családsegítés, gyermekjóléti szolgáltatások, a családi napközi, a szenvedélybeteg nappali ellátása szolgáltatásokat.

Pálházán az öregségi mutató - amely azt mutatja meg, hogy mennyi az idős (60 év feletti) népesség aránya a fiatal (14 év alatti) népességhez képest - jóval magasabb, mint az országos adat. Míg az ország egészére vonatkoztatva 2015-ben az öregségi mutató 174,8, Pálházán 224,6, a járásban 181. A korcsoporton belüli számadatok alakulását tekintve egyértelműen látszik, hogy az öregedési mutató növekedése a fiatal korosztály számának csökkenésével és az idősebb korosztály számbeli növekedésével függ össze. (Forrás: TeIR, 2015)

A csökkenő gyermeklétszám és öregedő népesség nehezíti az oktatás, a szociális és egészségügyi ellátás fenntarthatóságát.

Összességében megállapítható, hogy a vándorlási egyenleg és a természetes szaporodás viszonya szerint Pálháza a demográfiai szempontból jellemzően az erodáló térségek közé tartozik. Ebből a szempontból az ország legrosszabb helyzetű térségeinek sorába tartozik.

A munkaerő-piaci sajátosságok alapvetően meghatározzák a lakosság szociális helyzetét, valamint egészségi és mentális állapotát, mivel a permanens foglalkoztatási problémák az abban élő emberek szinte mindegyikét érintő, állandóan meglévő feszültségek forrásai.

Pálházán a nyilvántartott álláskeresők száma az országos tendenciáknak megfelelően alakult az elmúlt években.

A vizsgált időszak vonatkozásában 2000 és 2007 között lassú tendenciában, de összességében nőtt a munkanélküliek száma, 2007 óta pedig egy fokozatos, hullámzó csökkenés figyelhető meg, amely 2014 után jelentős csökkenésbe váltott át. A csökkenés mértéke 2001 és 2011 között Pálházán meghaladta az országos és a járási adatokat, csupán a megyei járásközpontokban tapasztalható csökkenés mértékétől maradt el jelentősebben.

A munkanélküliségi rátának utóbbi években bekövetkező nagyobb mértékű csökkenése erős összefüggést mutathat a növekvő mértékű kivándorlással, amelynek kibocsátó területei elsősorban a nagyobb városok, mivel ezeken a helyeken élt a megfelelő végzettséggel és munkatapasztalattal rendelkező kivándorló népesség nagyobb tömege. Pálháza a maga perifériális helyzetével e szempontból védettebb lehet, a helyi munkaerőpiac lehetőségei vélhetően kielégíti a helyben lakók igényét, illetve a város és térségének egyéb pozitívumai is kellőképpen ellensúlyozhatják a külföldi munkavállalásban rejlő lehetőségeket.

Az ifjúság helyzetének megítélésekor figyelembe kell venni az országos, sőt európai társadalmi és demográfiai folyamatokat. Országunk népessége csökken, valamint folyamatosan emelkedik az első házasságkötési életkor. Növekszik a házasságon kívüli kapcsolatban élők száma, és egyre gyakoribbak a válások. Tudomásul kell venni a társadalmi mobilitás meghatározó szerepét az ifjúság lehetőségeinek feltérképezésekor, és az európai integráció erősödő hatásait sem szabad figyelmen kívül hagyni. Ezek együttesen az egyén, illetve a családok társadalmi helyzetének megváltozását jelentik. Éppen ezért a legnagyobb kihívás az ifjúság helyben tartása, a település népességének megtartása, növelése.

Az elsősorban ifjúsággal foglalkozó helyi civil szervezetek közül a Pálháza Futball Club, illetve a „Huták Virágai”- Zemplénért Kulturális és Közéleti Egyesület tudja leginkább aktivizálni a fiatalokat. A Futball Club kiemelt figyelmet fordít az utánpótlás nevelésre, valamint az egészséges életmód kialakítására. A „Huták Virágai”- Zemplénért Kulturális és Közéleti Egyesület szép eredményeket ért el az önkéntes munka népszerűsítésében a lakosság aktivizálásában. A Pálháza Fejlődéséért Alapítvány pályázatok útján támogatja az iskolai tanulók táboroztatását, utazásokat és kirándulásokat szervez a nehéz körülmények között élő gyermekek részére.

Az elmúlt év végén kérdőíves adatfelvétel keretében ifjúság felmérésre került sor. A kutatás célja az volt, hogy átfogó képet kapjunk a pálházi fiatalok életmódjáról, igényeiről. Az online kérdőívet 45 fő töltötte ki, a kitöltők életkora 16 és 44 év közötti. A kitöltők 77.8%-a életvitelszerűen Pálházán tartózkodik. A kérdőív több témakört is érintett a lakhatási körülményeket, az iskolai végzettséget, a munkaerő-piaci státuszt, a helyi rendezvények színvonalát, az oktatási intézményeket, valamint a szórakozási szokásokat, a szabadidő eltöltését.

A kérdőív 17. kérdése az alábbi volt:

Mit csinálna szívesen amire Pálházán nincs lehetőség?

A válaszadás keretében szabad kitöltésre volt lehetőség. A megkérdezettek többsége a szórakozási lehetőségek bővítését szorgalmazza ezen belül étterem, pizzeria, cukrászda, mozi, szórakozóhely, konditerem került megnevezésre. A

megkérdezettek 68.2%-a nem elégedett a város által nyújtott szórakozási lehetőségekkel, a szórakozóhelyek számát kevésnek találják.

A kérdéssor kitért az ifjúsági klub kérdésére is, a megkérdezettek 55.6%-a lenne tagja ifjúsági klubnak.

III. SWOT analízis

Erősségek: - Kezdeményező készség - Nyitottság, lelkesedés - A válaszadók 71.1%-a szeret Pálházán élni - Szép természeti környezet - Az alapellátások elérhetőek helyben (házi orvos, ügyelet stb.) - Megvan a hajlandóság a fiatalokban a saját civil szervezet létrehozására	Gyengeségek: - Magas elvándorlási mutatók - A fiatalok társadalmi szerepvállalásának hiánya - Nincs ifjúsági referens a településen - Kevés anyagi erőforrás - Kevés szabadidő eltöltésére alkalmas hely - Nincs ifjúsági szervezet - A fiatalok nem nagyon ismerik a működő civil szervezeteket
Lehetőségek: - Partnerkapcsolatok kiépítése - Pályázati lehetőségek kihasználása - Az ifjúsági munka hangsúlyossá tétele - A célcsoport eléréséhez újabb kommunikációs csatornák kiépítése - Fiataloknak szóló szabadidős-, sport-, kulturális programok szervezése - A helyi civil szervezetek kezdeményező készségének erősítése - Ifjúsági referens alkalmazása, - Ifjúsági érdekképviselő kialakítása - Hosszútávon a munkahelyteremtés ösztönzése, beruházások elősegítése, - Sportolási lehetőségek bővítése, szórakozóhelyek létrehozásának támogatása	Akadályok, nehézségek: - Anyagi erőforrások hiánya - Érdektelenség - Az ifjúságpolitika és ifjúsági munka iránti eddig helyi érdektelenség - Célcsoport közönyössége, passzivitása - Ifjúsági szintér hiánya - A település megtartó ereje gyenge, kevés a munkalehetőség - Lakásprobléma jelentkezhethet a fiatalok körében

IV. Cselekvési terv táblázat

A „Pálháza város népességmegtartó képességének javítása ” című projekt ösztönző lehetőséget biztosít a fiataloknak a Pálházán történő letelepedésre, ezentúl széles programkínálatot nyújt a munkaerő-piaci helyzetük javítására. Célunk, hogy minél több fiatal kerüljön bevonásra a képzésekbe, melynek eredményeként a szakemberek aktív közreműködésének köszönhetően nem csak a projekt megvalósításának időszaka alatt, hanem a későbbiekben is hasznára lehetnek a fiataloknak.

A programok elkészítése, lebonyolítása során aktív kapcsolat alakul ki a szervezők és a résztvevők között, mely megkönnyíti a későbbi együttműködést, közös gondolkodást.

A sokszínű programkínálatnak köszönhetően mindenki megtalálhatja a számára fontos területet, a célcsoport tagjai hasznos álláskereséshez, karrierépítéshez elengedhetetlen tudással gyarapodnak.

A szellemi tőke átadásán túl kézzel fogható eredményei is lesznek a projektnek, hiszen megvalósul az önkormányzati bérlakások tárgyi fejlesztése, bútorokkal történő felszerelése, mely évek óta megoldatlan probléma.

Az önkormányzati bérlakásokba beköltöző fiatalok megalapozhatják későbbi életüket, a rezsitámogatásnak köszönhetően jelentős megtakarításokat képezhetnek.

A projekt eredményeként javul Pálháza népességmegtartó képessége.

A Cselekvési Program az Új Nemzedék Központ által biztosított mentorral történt egyeztetés után Pálháza Város Önkormányzatának Képviselő-testülete a 2019. január napján tartott ülésén megtárgyalta és aszámú határozatával elfogadta.

